

מרכז המידע למודיעין ולטרור
על שם אלוף מאיר עמית
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

במוקד אירועי השבוע:

- ✓ הדחת הנשיא בן-עלי: תמרור אזהרה למשטרים הערביים או למשטר האיראני? תגובות איראניות להפיכה בתוניסיה.
- ✓ העיתונות האיראנית השמרנית מאשימה את המערב באחריות למשבר הפוליטי בלבנון.
- ✓ הישג פוליטי לנשיא: מינוי נגיד הבנק המרכזי יישאר בסמכותו.
- ✓ מראשית שנת 2011: 57 בני-אדם הוצאו להורג באיראן.
- ✓ פסק הלכה חדש: איסור על שימוש בטלפונים סלולאריים "אסלאמיים" בשירותים.
- ✓ תמונות השבוע: ביקור דיפלומטים זרים במתקני הגרעין.

הדחת הנשיא בן-עלי: תמרור אזהרה למשטרים הערביים או למשטר האיראני? תגובות איראניות להפיכה בתוניסיה

אמצעי התקשורת האיראנים עסקו השבוע בהרחבה באירועים הדרמטיים בתוניסיה ובהימלטותו של נשיא תוניסיה, זין אל-עאבדין בן-עלי מהמדינה.

בכירים איראנים נקטו בגישה זהירה לנוכח ההתפתחויות ונמנעו מנקיטת עמדה ברורה וחד-משמעית בעקבות הדחת הנשיא. דובר משרד החוץ, ראמין מהמאן-פרסת (Ramin Mehmanparast), הגיב על ההתפתחויות בתוניסיה באומרו, כי על הקבוצות והמפלגות השונות בתוניסיה לסייע להשבת הביטחון למדינה. הוא ציין, כי איראן בוחנת את ההתפתחויות בתוניסיה, אך הדגיש, כי מדובר בעניינה הפנימי של תוניסיה. מהמאן-פרסת הביע תקווה,

שהביטחון יושב למדינה במהרה וכי תוניסיה תשוב ותמלא תפקיד יעיל בעולם המוסלמי (פארס, 15 ינואר).

לעומת בכירי הממשל ביטאו כמה עיתונים שמרנים גישה תקיפה יותר כלפי הנשיא המודח ואף טענו, כי ההתפתחויות בתוניסיה מהוות תמרור אזהרה למשטרים ערבים נוספים במזרח התיכון המשתפים פעולה עם המערב.

היומון השמרני ג'מהורי-אסלאמי (Jomhuri-ye Eslami) טען, כי המצב הכלכלי החמור והעלייה חסרת התקדים בשיעור האינפלציה בשנים האחרונות הם הגורמים המרכזיים להתקוממות העם התוניסאי נגד ממשלתו. לא ניתן להתעלם, עם זאת, מכך שרבים מהמפגינים הניפו סיסמאות גם בזכות חירות פוליטית. האירועים בתוניסיה משקפים לדעת היומון את המשבר הפוליטי, ממנו סובלות כמעט כל מדינות ערב באזור. מדינות, כגון: מצרים, ירדן, סודאן, תימן ואלג'יריה מתמודדות עם תנאים דומים לאלה של תוניסיה ורבים מבין השליטים הערבים, האוחזים בשלטון כבר כמה עשרות שנים ללא בחירות חופשיות מוטרדים מאוד מן המצב. ההתפתחויות בתוניסיה אינן יכולות שלא להשפיע על יתר מדינות ערב ואין ספק, שהמזרח התיכון נמצא על סף שינוי.

מדינות המערב אינן יודעות כיצד לנהוג לנוכח ההתפתחויות בתוניסיה. ארה"ב מחתה אומנם בפני תוניסיה כנגד דיכויים האלים של המפגינים, אך היא מוטרדת מאוד מההתפתחויות, שעלולות לסכן את האינטרסים המערביים במדינה זו. המערב מוטרד מכך, שהממשלה הבאה לא תנקוט בעמדות הפרו-מערביות בהן נקט הנשיא המודח. בן-עלי היה לטענת ג'מהורי-אסלאמי גם בעל ברית מרכזי של "המשטר הציוני" באזור וגם זו מהווה סיבה לדאגתם של ארה"ב והחוגים הציוניים מההתפתחויות במדינה זו (ג'מהורי אסלאמי, 16 ינואר).

היומון כיהאן טען, כי ההתקוממות העממית בתוניסיה מבטאת את התעוררות דעת הקהל באזור הסבורה, שההתפתחויות שאירעו במדינה זו יתרחשו גם במדינות ערביות נוספות בהן שולטים משטרים רודניים ומושחתיים, שאינם נתמכים על-ידי העם. ניסיון העשורים האחרונים באזור מוכיח, לטענת היומון, כי הרפובליקה האסלאמית של איראן יכולה לשמש מודל שלטוני ראוי לחיקוי עבור עמי האזור. מודל זה המשלב בין אסלאם לרפובליקניות הוא היחיד שהוכיח את יכולתו להתנגד לעריצות ולאימפריאליזם ושיש בו כדי להבטיח את עוצמתו של האזור (כיהאן, 18 ינואר).

גם היומון מרדם סאלארי (Mardom Salari) התייחס להשפעת ההתפתחויות בתוניסיה על יתר מדינות ערב. במאמר מערכת, שפרסם היומון נכתב, כי הגל המהפכני, שהחל במהפכה האסלאמית באיראן ופרץ הפעם בתוניסיה, לא יישאר מוגבל למדינה זו בלבד. ההפגנות, שפרצו במצרים ובתימן לאחר המהפכה בתוניסיה, מצביעות על התרחבות השאיפה לדמוקרטיה בקרב מדינות האזור. מדובר, לטענת היומון, בתהליך טבעי לנוכח העובדה, שבמדינות ערב יש שליטים השולטים למעלה משני עשורים תוך שהם מתעלמים מזכויותיהם של מתנגדיהם. גורלם לא יהיה, לפיכך, טוב יותר מזה של נשיא תוניסיה המודח.

אי-ההתחשבות בעקרונות הדמוקרטיה יביא במוקדם או במאוחר את הקץ לשלטונם. גם בערב הסעודית, שבה הרפורמיסטיים דורשים מהמלך להסיר את המגבלות הפוליטיות, ובמדינות, כגון: כווית ואיחוד האמירויות, בהן מרחיבים פעילים חברתיים את פעילותם לזירה הפוליטית, מצביעות ההתפתחויות על כך, שהדמוקרטיה היא הדרך היחידה לקדמה ולפיתוח של מדינות האזור וליציאתן של מדינות מוסלמיות מן המבוי הפוליטי הסתום בו הן מצויות. ההתפתחויות בתוניסיה עשויות לעורר את יתר השליטים הערבים באזור לכונן דמוקרטיה במדינותיהם. במקרה כזה לא תהיה הדמוקרטיה מוגבלת עוד רק למערב וגם מדינות ערב יכבדו את רצון העם (מרדם סאלארי, 16 ינואר).

גורמים המזוהים עם האופוזיציה הרפורמיסטית, לעומת זאת, העדיפו כצפוי להתמקד בהשוואה בין תנועת המחאה בתוניסיה, שהובילה להדחת הנשיא, לבין תנועת המחאה באיראן. עיקר ההתייחסויות לזיקה בין ההתפתחויות בתוניסיה לבין המצב הפנימי באיראן הופיעו בתגובותיהם של בלוגרים איראנים באינטרנט. אחדים מהם הביעו תקווה, כי גם העם האיראני יצליח בסופו של דבר להוביל שינוי פוליטי ואילו אחרים הביעו תסכול לנוכח הפער בין הצלחת תנועת המחאה העממית בתוניסיה לחולל שינוי פוליטי לבין כישלון תנועת המחאה באיראן בשנה שעברה.

בתגובה להתפתחויות בתוניסיה כתב אחד הבלוגרים האיראנים, כי בדומה לרודן של תוניסיה, ישמע בסופו של דבר גם עלי ח'אמנהאי את קולו של העם, גם אם באיחור. הרודנים שומעים ומבינים את קול העם באיחור, וכאשר הם מבינים זאת, הם נוטים לעשות טעויות ולהחריף בכך את האסון. הבלוגר הביע תקווה, שהאירועים בתוניסיה ישמשו לקח עבור רודנים במדינות נוספות, שאינם מוכנים לוותר על שלטונם וסבורים, כי כל עוד הם בחיים, יש ביכולתם לשלוט על חייהם, על כספם ועל כבוד אזרחי ארצם (http://rightdefender.blogspot.com/2011/01/blog-post_14.html, 14 ינואר).

"[זין אל-עאבדין] בן-עלי – סיד עלי [ח'אמנהאי]", מתוך הבלוג: <http://zoorabad.wordpress.com/2011/01/14/doc099>, 14 ינואר

בלוגר אחר כתב, כי לאחר שהעם התוניסאי אילץ את נשיאו להימלט מהמדינה, הגיע תורו של העם האיראני. לעם האיראני, גרס הבלוגר, יש אף סיבה הגיונית יותר לנהוג בדרך זו, כיוון שבשונה מנשיא תוניסיה, נבחר נשיא איראן בבחירות מזויפות והוא גם הביא לכך, שהעם האיראני ניצב כיום בפני התנאים הכלכליים הקשים ביותר בהיסטוריה של איראן (<http://greenilam1.blogspot.com/2011/01/blog-post.html>, 14 ינואר).

מספר בלוגרים הביעו, כאמור, את תסכולם לנוכח הצלחת ההפיכה בתוניסיה לעומת כישלון תנועת המחאה באיראן. אחד הבלוגרים כתב, כי העם בתוניסיה נלחם במשך שבועיים בעוד שהעם האיראני נלחם במשך שנה וחצי ואין הוא שומע דבר מלבד הצהרותיהם של ראשי האופוזיציה הרפורמיסטית (http://visionisthetruth.blogspot.com/2011/01/2-15_14.html, 14 ינואר). בלוגר אחר תהה, מדוע תוניסיה הצליחה במקום בו איראן נכשלה. שיעור האבטלה בתוניסיה הוא 13.3 אחוזים לעומת כ-20 אחוזים באיראן, שיעור הצמיחה הכלכלית בתוניסיה בשנת 2010 היה 3.7 אחוזים לעומת פחות מאחוז אחד באיראן. השאלה ההגיונית הינה, לפיכך, מדוע תוניסיה עשתה זאת ואילו איראן לא הצליחה לעשות זאת (<http://newperson1.blogspot.com/2011/01/blog-post.html>, 14 ינואר).

בתגובה להשוואה שעשו גורמים רפורמיסטיים בין תנועות המחאה בתוניסיה ובאיראן טען היומון כיהאן, כי את האופוזיציה ה"אנטי-מהפכנית" באיראן יש להשוות דווקא לנשיא תוניסיה המודח, שבדומה לאופוזיציה האיראנית שירת את האימפריאליסטים המערביים ונמלט לערב הסעודית, משטר ריאקציוני שנתמך על-ידי ארה"ב ותמך במהלך המהומות באיראן בשנה שעברה באופוזיציה. בשונה מהעם התוניסאי שיצא נגד נשיאו, גרס כיהאן, ביטא העם האיראני את תמיכתו בממשלה ואת סלידתו מהאופוזיציה הקשורה לארה"ב ולמערב (כיהאן, 16 ינואר).

העיתונות האיראנית השמרנית מאשימה את המערב באחריות למשבר הפוליטי בלבנון

העיתונות השמרנית באיראן הטילה השבוע את האחריות למשבר הפוליטי בלבנון על מדינות המערב, שסיכלו לטענתה את היוזמה הסורית-סעודית, שניסתה למצוא פתרון לסוגיית פרסום דוח ועדת החקירה הבינלאומית לרצח רפיק אל-חרירי.

במאמר מערכת, שפרסם בראשית השבוע היומון כיהאן, נכתב, כי לאחר הקמת הממשלה הלבנונית בהשתתפות חזבאללה סברו האמריקאים, שההתפתחויות בלבנון משרתות את האינטרסים של חזית ההתנגדות: איראן, סוריה וחזבאללה. בעקבות הקמת הממשלה איבדה ארה"ב את מעמדה בלבנון וראתה בפסיקת בית הדין הבינלאומי בסוגיית רצח חרירי הזדמנות להשפיע על המצב הפנימי בלבנון. האמריקאים העריכו, כי בעקבות פסיקת בית הדין ייאלץ חזבאללה לוותר, לכל הפחות, על נשקו. אלא שהארגון לא היה מוכן לשחק במגרשן של ארה"ב וישראל ונטל את המשחק מידי האמריקאים באמצעות פיזור הממשלה הלבנונית.

היומון גרס, כי חרירי לא יכול היה לפעול בעצמו והיה נתון בלחץ האמריקאים, שקיבלו החלטות בשמו. היומון העריך, כי הקמת ממשלה חדשה תיערך זמן רב וכי זרם ה-14 במרץ ייאלץ בסופו של דבר להסכים לוויתורים בתמורה להקמת ממשלה חדשה. הוויתור הראשון צפוי להיות הצגת מועמד אחר במקום סעד אל-חרירי כמועמד לתפקיד ראש הממשלה. פירוק הממשלה הביא, לטענת כיהאן, לכך שמה שניצב כעת בראש סדר העדיפויות הלבנוני הוא נושא הקמת הממשלה החדשה ולא עוד סוגיית בית הדין הבינלאומי. התפתחות זו משנה את המצב לטובת "ההתנגדות" זרם ה-14 במרץ צריך להיאבק עתה כדי להשיג דבר, שהיה נתון בידיו עד לפני מספר ימים. הדבר מוכיח עד כמה טיפשית היא דרכן של ארה"ב, ישראל ובעלות בריתן (כיהאן, 15 ינואר).

גם היומון הממשלתי איראן האשים את המערב בראשות ארה"ב וצרפת באחריות למשבר בלבנון ובסיכול המאמצים למצוא פתרון בדרכי שלום למשבר האחרון. התערבות המערב והלחץ, שהפעילו ארה"ב וצרפת על סעד אל-חרירי לקבל את החלטת בין הדין הבינלאומי, הם שהובילו לנפילת ממשלתו וסיכלו את ההסכמות שהושגו בין לבנון, סוריה וערב הסעודית. המערב חושש משינוי מאזן הכוחות בלבנון לטובת מחנה ההתנגדות והוא אינו מוכן להכיר במציאות, שנוצרה לאחר תבוסת ישראל במלחמת לבנון השנייה, ובהיחלשותם של בעלי בריתו בלבנון. מדינות המערב מנסות ליצור בלבנון מציאות חדשה, שארה"ב ובריטניה יוכלו לנצל על מנת לפגוע ב"התנגדות" ובאיראן (איראן, 15 ינואר).

היומון תהראן אמרוז (Tehran Emrouz), המזוהה עם ראש עיריית תהראן, מחמד באקר קאליבאף (Mohammad Baqer Qalibaf), הטיל אף הוא את האחריות למשבר הנוכחי בלבנון על ממשלות המערב. השלטון הפוליטי בלבנון, טען היומון, מבוסס על רצון העם ולא על רצונם של השליטים. ישראל ובעלות בריתה האזוריות והבינלאומיות התכוונו לנצל את בית הדין הבינלאומי כדי להרשיע את חזבאללה באחריות לרצח חרירי ולהכשיר בכך את הקרקע להפריד בין העם הלבנוני לבין חזבאללה ולפגוע בארגון. היומון האשים את המערב, כי במדינות ערביות במזרח התיכון, שבהן המשטרים משרתים את האינטרסים המערביים, הוא תומך, לכאורה, בדמוקרטיה, בעוד שבמקומות בהם האינטרסים המערביים עומדים בסתירה לבחירות דמוקרטיות, קורא המערב תיגר על בחירתו של העם. ממשלות המערב מעוניינות להפוך את המבנה הפוליטי בלבנון לזה הקיים ברוב מדינות ערב בהן שולטים שליטים, שאינם מייחסים חשיבות לרצון העם ומאפשרים את המשך ההגמוניה המערבית.

פרישת חזבאללה ובעלי בריתו מן הממשלה משקפת את רצון העם הלבנוני, נכתב במאמר פרשנות בתהראן אמרוז, והקהילה הבינלאומית אינה יכולה לשמר את האינטרסים של ישראל באותן דרכים בהן היא נוקטת ברוב מדינות ערב באזור. לנוכח התנאים הדמוקרטיים בלבנון תהיה התעלמות מתפקידו החברתי-פוליטי הבולט של חזבאללה במאזן הכוחות בלבנון בבחינת טעות אסטרטגית, שתציב את המזרח התיכון בפני משבר חדש (תהראן אמרוז, 15 ינואר).

הישג פוליטי לנשיא: מינוי נגיד הבנק המרכזי יישאר בסמכותו

מזכיר המועצה לקביעת האינטרס של המשטר, מחסן רזא'י (Mohsen Reza'i), הצהיר השבוע, כי מינוי נגיד הבנק המרכזי האיראני יישאר בסמכותו של נשיא המדינה. בכך אימצה למעשה המועצה את עמדת מועצת שומרי החוקה, שהתנגדה להצעת חוק של המג'לס להעביר סמכות זו מידי הנשיא לידי המג'לס. רזא'י ציין, כי בכוונת "המועצה לקביעת האינטרס של המשטר" לדון באופן ניהול ענייני הבנק המרכזי, אך ההחלטה בנוגע למינוי הנגיד ולפיטוריו תישאר גם בעתיד בידי הנשיא. לממשלה צריך להיות תפקיד מרכזי במינוי מנהלי הבנק, אמר רזא'י, וכך נוהג בעולם כולו (פארס, 18 ינואר).

הנשיא אחמדינז'אד ונגיד הבנק המרכזי, מחמוד בהמאני (Mahmoud Bahmani, עומד לימינו של הנשיא)

בחודש נובמבר הועברה במג'לס הצעת חוק, שקבעה כי הנשיא לא ישמש עוד כיו"ר חבר המנהלים של הבנק המרכזי האיראני והעביר את הסמכות למנות את נגיד הבנק ואת סגנו מידי הנשיא לידי חברי המג'לס. עוד קבעה הצעת החוק, כי הרכב חבר המנהלים ישתנה וכמה מנציגי הממשלה יוחלפו על-ידי שבעה כלכלנים ועל-ידי ראש איגוד לשכות המסחר. הצעת החוק נועדה להגדיל את עצמאות הבנק המרכזי ביחס לממשלה. בתגובה להצעת החוק טען הנשיא, כי היא מגבילה את יכולתה של הממשלה לקבל החלטות כלכליות, כיוון שהבנק המרכזי הינו אחד הכלים החשובים בידי הממשלה לניהול מדיניות הכלכלית (פארס, 9 ינואר).

הצעת החוק של המג'לס נפסלה, עם זאת, על-ידי "מועצת שומרי החוקה" בטענה, כי זו אינה עולה בקנה אחד עם החוקה האיראנית, שאינה מאפשרת למי שאינו מכהן באחת משלוש רשויות המדינה לשמש כחבר בוועד המנהל של מוסדות ממשלתיים. בעקבות כך נאלץ המג'לס להכניס שינויים מסוימים בהצעת החוק המקורית. הצעת החוק המתוקנת, שעברה בראשית ינואר, קבעה, שהנשיא יישאר בתפקידו כיו"ר חבר המנהלים של הבנק ושמספר פקידי ממשלה ימשיכו לכהן בגוף המנהל לצד נציגי הרשות השופטת, יו"ר המג'לס וסגנו. חברי המג'לס סירבו, עם זאת, לסגת מדרישתם להגביל את סמכותו של הנשיא במינוי הנגיד ודרשו, כי מינוי הנגיד יחייב גם את אישור המג'לס. לנוכח המחלוקת בין המג'לס לבין "מועצת שומרי החוקה" הועבר הנושא להכרעת המועצה לקביעת האינטרס של המדינה, שהותירה, כאמור, השבוע את סמכות מינוי הנגיד בידי הנשיא.

יצוין, כי מאז ראשית כהונתו של הנשיא אחמדינז'אד שררו יחסים מתוחים בינו לבין הבנק המרכזי על רקע ניסיונותיו של הנשיא לצמצם את עצמאותם היחסית של הגופים הכלכליים המקצועיים, ובראשם הבנק המרכזי, על מנת לחזק את יכולתה של הממשלה להוביל מהלכים כלכליים בהתאם ליעדיה. כך, למשל, החליטה הממשלה בקיץ 2007 לבטל את מעמדה העצמאי של "מועצת הכספים והריבית", שפעלה לצד הבנק המרכזי והייתה אחראית בין היתר על קביעת שיעור הריבית הבנקאית. על רקע חילוקי דעות חריפים בין הנשיא לבין הבנק המרכזי סביב מדיניותה המוניטארית של הממשלה והנחיית הנשיא להוריד את שיעור הריבית הבנקאית התפטרו בשנים האחרונות שני נגידים: באוגוסט 2007 התפטר אברהים שיבאני (Ebrahim Sheibani) ובספטמבר 2008 התפטר גם מחליפו, טהמאסב מט'אהרי (Tahmasb Mazaheri).

מראשית שנת 2011: 57 בני אדם הוצאו להורג באיראן

ביום רביעי (19 ינואר) הוצאו להורג בבית הכלא רג'א'י שהר (Raja'i Shahr) שבעיר כרג' (Karaj) עשרה בני אדם באשמת סחר בסמים. ביום שבת (15 ינואר) הוצא להורג בתליה בכלא ארומיה (Orumiyeh) שבצפון-מערב איראן פעיל פוליטי ממוצא כורדי, שהיה לטענת השלטונות חבר בארגון המחתרת הכורדי פ'ז'אכ (Pejak). בכך הגיע מספר המוצאים להורג באיראן על-פי נתונים רשמיים מאז ראשית שנת 2011 ל-57 בני אדם (כאדם אחד בממוצע מדי 8 שעות). רובם ככולם הוצאו להורג באשמת סחר בסמים.

ב-1 בינואר הוצאו להורג בעיר כרמאנשאה (Kermanshah) 7 בני אדם, ב-5 בינואר הוצאו להורג בעיר אהואז (Ahvaz) 16 בני אדם, ב-8 בינואר הוצא להורג אדם אחד בעיר אספראין (Esfarayen), ב-9 בינואר הוצאו להורג בעיר קום (Qom) 8 בני אדם, ב-12 בינואר הוצאו להורג בטהראן 7 בני אדם, ב-13 בינואר הוצאו להורג בעיר ח'רמאבאד (Khoramabad) 5 בני אדם וב-14 בינואר הוצאו להורג בעיר ברוג'רד (Boroujerd) 2 בני אדם.

בגילוי דעת, שפרסם בראשית השבוע ארגון זכויות האדם "המערכה הבינלאומית לזכויות אדם באיראן" קרא הארגון למג'לס ולרשות השופטת להפסיק לאלתר את ההוצאות להורג ולפעול לביטול עונש המוות באיראן.

איראן נחשבת כיום למדינה בעלת שיעור ההוצאות להורג הגבוה ביותר בעולם יחסית למספר תושביה ולמדינה השנייה בעולם (אחרי סין) במספר המוצאים להורג מדי שנה. בשנת 2010 הוצאו להורג באיראן לכל הפחות 180 בני אדם.

פסק הלכה חדש: איסור על שימוש בטלפונים סלולאריים "אסלאמיים" בשירותים

איש הדת השמרני הבכיר, איתאללה ג'עפר סבחאני (Ayatollah Ja'far Sobhani), פסק לאחרונה, כי השימוש בטלפון סלולארי המכיל תכנים אסלאמיים בשירותים אסור מבחינה הלכתית. סוכנות הידיעות איסנא דיווחה השבוע, כי בתשובה לשאלת הלכתית בנוגע לשימוש בטלפונים סלולאריים המכילים פסוקי קוראן ושמות האל בשירותים, השיב סבחאני, כי אם נמצא טלפון כזה במקום טמא, יש להוציאו משם במהירות האפשרית ואסור לעשות בו שימוש כל עוד הוא נמצא במקום זה, אלא אם כן התכנים האסלאמיים נמחקו ממנו במשך הזמן (איסנ"א, 16 ינואר).

הצורך בפסק הלכה זה התעורר לאחר שבשנים האחרונות יוצרו באיראן מכשירי טלפון סלולאריים "אסלאמיים" המשלבים מאפיינים אסלאמיים ייחודיים, ובהם: הצגת הקוראן ודברי פרשנות, ספרות הלכתית, תרגום פסוקים מהקוראן לשפות שונות, הצגת כיוון תפילה והתעדכנות על זמני תפילה במקומות שונים בעולם והעברה של שידור התפילה מהמסגדים.

טלפון סלולארי אסלאמי, מתוך האתר האיראני: www.deltacd.ir

תמונות השבוע: ביקור דיפלומטים זרים במתקני הגרעין

